

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ЯК СКЛАДОВА ПР-МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Однією з найбільш важливих складових, які визначають єдність нації, поряд з територіальною, історичною, економічною складовою, перш за все є – комунікативна*. Старовинні цивілізації, розвиток та відносини яких базувалися на мовних принципах комунікації були зорієнтованими на племенні й традиційні обряди, за допомогою яких здійснювався певний вплив на громадськість. Подібні комунікативні канали взаємовідносин не спроможні були вдосконалитись без розвитку науково-технічного прогресу. Комунікативні властивості людини впроваджувалися до складу основних вимог існування людства, включно для всіх галузей та напрямів. Це було важливо, оскільки суспільство з невеликою кількістю осіб було спроможне розраховувати на виживання та розвиток тільки володіючи налагодженими комунікативними відносинами з зовнішнім світом.

Суспільство з давніх часів відокремлює тих, хто слугує комунікативній сфері соціального управління, тобто ораторів. Отже з древнього Єгипту та античності приходять до нас перші оратори: жреці, політичні діячі, філософи тощо. Судове ораторське мистецтво, яке складено століттями, тоді часто слугувало засобом життя людини, а також розв'язання тяжких цивільних справ та політичних відносин. Оскільки публічне слово мало велике значення, відкриваються перші грецькі, римські школи судового ораторського мистецтва. Античне суспільство активно оволодіває мистецтвом «слова», та його впливом на маси. Оратори виступали з трибун не тільки на судових процесах, а й на зібраннях народу, філософських диспутах, політичних форумах.

Теорію ораторського мистецтва розробляли відомі оратори Аристотель, який вважається творцем теорії суперечки, дискусії і Платон, який акцентував на тому, що мова оратора повинна бути діловою, а не марнословною, непідкупною, чесною, високоморальною. Особливо це стосувалося судової та освітньої мови. Стародавня Греція, Стародавній Рим в епоху демократичного розквіту стали своєрідною скарбницею риторики й ораторського мистецтва. Володіння ораторським мистецтвом стало привілеєм виключно високозабезпеченої частки суспільства що мала доступ до управління державою на всіх рівнях і напрямках (3).

Згідно з давньою кельтською легендою, король бриттів Артур, прагнучи припинити суперечки між знатними лицарями, посадив їх за великий круглий стіл. Чому круглий? Бо в ньому нема поважних місць, всі учасники однаково віддалені від центру, ще до початку переговорів нічий амбіції не стривожені.

Головна ідея «круглого столу» у сфері ПР-менеджменту вищої освіти – повна рівність і демократія. Сьогодні ця назва вживається умовно для означення дружніх переговорів і обговорень [5].

Що стосується красномовства слов'ян, то християнська релігія, церква не схвалювали зовнішніх комунікативних прийомів і вимагала від проповідників і слухачів стриманості в риторичі. Слов'янське ораторське мистецтво розвивалося здебільшого на церков-

них кафедрах в університетах. Перша східнослов'янська риторика є спадкоємицею традицій античного світу, настанов Цицерона, Демосфена, Аристотеля. Методикою цих ораторів користувалися Ломоносов, Феофан Прокопович.

Тільки наприкінці середньовіччя риторика в системі освіти східних слов'ян почала свій професійний розвиток. Перший опис риторическої праці В. Аннушкіна (1629 р.).(1)

Києво-Могилянська академія протягом багатьох років була єдиним осередком просвіти і культури в Україні, Росії, Білорусії, мала статус європейського навчального закладу, а слава про випускників сягала світового масштабу. Унікальні набутки у вихованні і навчанні припадають на 17-18 ст., коли тут читався курс риторическої. Ім'я академії прославили видатні риторическі гуманісти такі, як Григорій Сковорода, Ломоносов, Феофан Прокопович та ін.(3)

Методика ораторського мистецтва повинна базуватися на таких фундаментальних дисциплінах, як філософія, логіка, соціологія, психологія та педагогіка. Методика підрозділяється на фундаментальну (дослідницьку і наукову), прикладну (дидактичну), загальну та приватну [2].

Комунікативні технології досягли свого піку саме у 20 столітті, яке відрізняється виникненням цілої ланки професій, та спеціалізується на впливанні на індивідуальну та масову свідомість. Три фактори сприяли цьому. По-перше, сторони, 20 століття відрізняється великою технологічністю, тому впливова сфера також не могла залишитися без виробки найбільш ефективних технологій, які забезпечують потрібний результат за рахунок менших інтелектуальних та матеріальних ресурсів. По-друге, людство в принципі переміщується в бік інформаційної цивілізації, що більшою мірою відображається на перегляданні головних його силових ліній. По-третє, саме у 20 столітті спостерігається феномен нової ролі суспільної думки, яку сьогодні ніхто не може скинути з рахунків. Успіх однієї або іншої політики, ефективність того або іншого бізнесу напряму сьогодні пов'язані з підтримкою їх суспільством [6].

Сьогодні завдяки інформаційно-комунікаційним методам та засобам, виникає поняття «глобального села», коли подія навіть з далекого міста земної кулі може стати приводом загального обговорення та впливу на прийняття політичних та економічних рішень. Засоби масової інформації змінюють правила комунікативної поведінки для всіх. Навіть політики змінюють свій імідж, вони трансформують свою поведінку під норми телевізійних чи інших видів інформаційних каналів, аби бути у достатній мірі відповідними певному «інформаційному формату» політика.

Метою ПР-менеджменту в системі вищої освіти є налагодження позитивних професійно орієнтованих відносин між певними освітніми структурами та громадськістю. Будь яка структура освіти задля успішного свого функціонування повинна враховувати думки та настрої як освітян (учнів, студентів, співробітників), так і всіх сфер існування суспільства. Наприклад заклади вищої освіти створюють свою цілеспрямовану ідеологію розвитку, щоб чітко відрізнитися за характером роботи, традиціями, нормами поведінки та професійним спрямуванням. Таким чином формують-

*Комунікативна складова – від лат. роблю, зв'язуюсь, спілкуюсь. Це спілкування, передача інформації від людини до людини. Взаємна передача та сприйняття за допомогою мови будь-якого змісту думки.

ся функції комунікативно-інформативного характеру освіти і суспільства та їх стабілізація щодо попиту громадськості. Важлива роль у цьому належить методам та засобам PR-менеджменту та безпосередньо дійовим особам що впроваджують зазначений процес.

На сьогоднішній день риторика PR-менеджменту ґрунтується на стародавніх методах ораторського мистецтва та постійно збагачується, поповнюється, перебуває в стані розвитку, тим паче, що сучасний розвиток новітніх інформаційних технологій у світі PR-менеджменту в системі вищої освіти потребує нових впроваджень, а саме залучення до культури української мови, специфічної професійної термінології, яка б складала культуру ділового спілкування, без якої PR-менеджмент можна вважати не можливим, а тим більше, не фаховим [7].

Крок за кроком ми переконуємося, що сучасні методи PR-менеджменту в системі вищої освіти, у розумінні культури мовлення, передбачають не тільки чітке, логічне і грамотне усне мовлення, але й володіння стратегічними і політичними навичками організації міжособистісних контактів, проведення ділових нарад, обговорення переговорів, семінарів, конференцій, дискусій, а також спроможності орієнтуватися у політичній, судовій, приватній, діловій, полемічній, соціально-побутовій, публічній мові, володінні елементами культури мови, композиції мови тощо.

Риторика у вітчизняній освіті останніх років отримує все більше широке визнання. В суспільстві, де рішуче розвивається демократія, коли в політичному житті задіяні великі маси людей, володіння словом перетворюється у неймовірну потребу. Сьогодні нема людини, якій не доводилося виступати публічно, для багатьох вміння гарно та переконливо говорити є професійною необхідністю. Разом з тим, як показує досвід, рівень нашої культури мови сьогодні надзвичайно низький. Велика кількість політичних діячів, фахівців, які мають щось висловити не знають як це зробити, не володіють нормами літературної мови, не в змозі подолати хвилювання перед аудиторією та невпевненість в собі [4].

Оратор в освіті, будь то міністр, ректор, директор школи, викладач зацікавлений у тому, щоб динамічно, переконливо аргументовано говорити, чітко висловлювати свою думку, доносити знання фаху; і цим са-

мим безпосередньо впливати на особистість, колектив та громадськість, оскільки це дає можливість встановлювати й підтримувати професійні, ділові та особистісні стосунки з людьми різних галузей у громадських та інших установах. Мати вигляд високо досвідченої, грамотної, висококультурної та моральної людини [5].

В умовах перехідного періоду економічних та політичних реформ, ствердження та удосконалення освітянського розвитку нашої Держави, без сумніву зростає роль фахівців у галузі Паблік рілейшнз та потребує від них уміння за допомогою «слова» ефективно вирішувати задачі та створювати потужні освітянські, культурні, політичні та економічні основи суспільства.

В сучасних умовах розвитку вищої освіти вільне володіння мистецтвом риторики «вузького кола» чи «широких мас», стає гострою необхідністю для фахівців освіти. Керівним кадрам освіти в сучасних умовах необхідно опанувати основами психологічних знань, які слід використовувати у сфері комунікативних відносин з людьми, щоб краще розуміти їх потреби і прагнення, визначати тенденції розвитку суспільства.

Головними цінностями, орієнтиром вищих кадрів освіти повинно стати оптимальна у будь якій життєвій чи професійній ситуації мовна поведінка, до якої фахівець не тільки компетентний та ерудований, але й гнучко оперує власними знаннями, досягає певної мети. Це вміння, яке визначається сукупністю якостей: гнучкістю мислення, швидким переключенням з одного виду діяльності на інший, конструктивністю спілкування з опонентом, здатністю миттєво подолати «аудиторний шок» в офіційному спілкуванні.

Сьогодні українські оратори продовжують активно працювати у PR-менеджменті вищої освіти. Як ми переконалися, сучасне, з погляду PR-менеджменту освіти розуміння ораторського мистецтва передбачає не тільки чітке, логічне і грамотне усне мовлення. Воно передбачає володіння стратегічними і політичними навичками організації міжособистісних контактів, проведення ділових нарад, переговорів, і будь-який виступ у системі вищої освіти викликаний і зумовлений певними причинами і має конкретну мету, він підлягає головному правилу: говорити тільки те, що потрібно, і тільки тоді, коли треба. Все це і складає культуру усного ділового спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Апресян Г.З.* Ораторське мистецтво. – М., 1978.
2. *Джон Честара.* Деловой этикет. – М., 2001.
3. *Мовчан М.Г.* На підступах до риторики. – К., 1996
4. *Петров Е.Г. Шаронова Н.В.* Ділові навички. – Харків, 1999.

Подано до редакції 15.06.05

5. *Поплавський М.М.* Азбука Паблік рілейшнз. – К., - 2001.

6. *Почепцов Г.Г.* Коммуникативные технологии двадцатого века. – М., 2002.

7. *Почепцов Г.Г.* Паблік рілейшнз. – К., 2004.

РЕЗЮМЕ

Ета стаття посвящується ораторському мистецтву, як неотъемлемой часті PR-менеджмента вищого образования. Стаття отображает роль PR-менеджмента и риторики в современном обществе, как системы организации межобщественных и межличностных контактов и профессиональных отношений. В данной работе определяется большая растущая потребность специалистов в отрасли Паблік ри-

лейшнз в условиях экономических и политических реформ, активного роста информационных технологий. Утверждение и усовершенствование уровня образования Государства, требует от PR-специалистов в сфере образования умения с помощью «слова» эффективно решать современные задачи и создавать сильные образовательные, культурные, политические и экономические основы нашего общества.

SUMMARY

The article is dedicated to oratory as an inalienable part of PR-management of higher education. The article represents importance of PR-management and rhetoric in modern society as a system of organization of interpersonal and other contacts and professional relations. The work declares that economical and political reformation of society, develop-

ment of information technologies causes a demand for training specialists in PR sphere. Establishment and improvement of education level in the state requires special abilities of education workers in solution modern problems and creation a powerful political, economical, cultural and educational foundation of our society with the help of "word".

—————